

Om ovillighet att ingå i naturvårdsavtal

EMILIA HULT 2024
MVEK12 EXAMENSARBETE FÖR KANDIDATEXAMEN 15 HP
MILJÖVETENSKAP | LUNDS UNIVERSITET

Om ovilligheten att ingå i naturvårdsavtal

En mixed method-undersökning om faktorer som hindrar skogsägare att ingå i naturvårdsavtal och vad som kan göra skyddsformen mer attraktiv

Emilia Hult

2024

LUNDS
UNIVERSITET

Emilia Hult

MVEK12 Examensarbete för Kandidatexamen 15 hp, Lunds universitet

Huvudhandledare: Nils Droste, Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet

Biträdande handledare: Hanna Ekström, Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet

Omslagsbild: Emilia Hult

CEC - Centrum för miljö- och klimatvetenskap

Lunds universitet

Lund 2024

Abstract

The European union and the Convention on biological diversity require 30% of all land to be protected by 2030, stressing the necessity for increased nature conservation. To meet the requirements different forms of protection are needed. Thus, nature conservation agreements (NCA) relevant for further exploration, as they are not used in as large of an extent as other nature conservation types.

This study aims to understand factors affecting Swedish forest owners when opting out of NCAs. It also investigates factors that can make forest owners more willing to join nature conservation agreements. The mixed-methods used with semi structured-interviews with county administrative boards and the forestry authorities as well as a survey which was sent out to forest owners.

The results show that economical compensation is the most hindering factor for forest owners to enter NCAs and have the opportunities make it more attractive. Lack of trust towards the authorities is another prevalent obstacle, as well as lack of influence on the decision process and terms in the NCAs. The results from the form and the interviews deviate in terms of the importance of information; the authorities stress the importance of information and education obstacles for entering NCAs while the forest owners do not share this view. They rank information as a less crucial factor for their decision to not enter NCAs. Further understanding of NCAs and forest owners that have opted out of the agreements can help authorities to optimize their strategies and protect more land.

Populärvetenskaplig sammanfattning

När man färdas genom Sverige går det enkelt att notera att en stor del täcks av skog, närmre bestämt ungefär 70%. Flera av våra viktiga ekosystem med höga naturvärden finns bland denna grönska. Mycket skog innebär även många skogsägare som har olika behov. Därför behövs även olika typer av naturskydd för att hitta något som passar alla.

Människan är del av ekosystemen, och vi skulle inte klara oss utan de otaliga tjänster och produkter som ekosystemen erbjuder. Ett stabilt ekosystem gör att vi kan utveckla samhället och leva ett gott liv, men detta bygger på mångfalden av arter och att naturen mår bra. Idag är flera arter hotade till följd av människans användning av resurser och mark. För att inte de känsliga system vi som människor är beroende av ska krascha behöver vi skydda områden.

I Sverige betalas naturskydd av staten med våra skattepengar. Det finns flera olika naturskydd som myndigheter som Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen kan ingå med skogsägare. Ett sådant exempel är naturvårdsavtal som är en tidsbegränsad skyddsform mellan staten och en skogsägare där skogsägaren får betalt för att staten ska "låna" marken av dem under en viss tid.

Denna studie visar vad som hindrar skogsägare från att ingå i naturvårdsavtal och vad som kan göras för att naturvårdsavtal ska se mer lockande ut. Detta görs genom att skicka ut en enkät till skogsägare och genom intervjuer med Skogsstyrelsen och Länsstyrelser. Resultatet av studien visar att alla tycker att det är för dåligt betalt. Både skogsägare och myndigheter tror att högre ersättning gör naturvårdsavtal mer intressant. Att det är lite ersättning påverkar oviljan att ingå i avtalen, men skogsägare har även låg tillit till myndigheterna. Överraskande nog kan vi se att de två grupperna har olika åsikter om information. Myndigheterna vill ge skogsägarna mer information medan skogsägarna tvärtom ser det som den minst viktiga faktorn. För att få fler att vilja gå med i avtalen behöver myndigheterna arbeta mer lösningsorienterat. I framtida studier är det intressant att djupdyka och titta på skogsägarnas resonemang bakom enkätsvaren.

Innehållsförteckning

Abstract 5

Populärvetenskaplig sammanfattning 7

Innehållsförteckning 9

Inledning 11

Bakgrund 11

Naturvårdsavtal 11

Tidigare forskning 12

Syfte och frågeställningar 13

Hypotes 14

Metod 15

Enkät 15

Intervju 15

Analys 16

Avgränsningar 16

Etisk reflektion 16

Miljövetenskaplig relevans 17

Resultat 19

Varför väljer skogsägare att inte ingå naturvårdsavtal? 19

Ekonomi 19

Information och förståelse 21

Tillit 23

Möjlighet till inflytande 25

Vilka alternativ finns för att förbättra chansen för att skogsägaren att delta? 28

Myndigheternas arbetssätt 28

Kunskap och information 29

Högre ersättning 30

Andra enkätsvar 30

Diskussion 33

Hinder för att ingå avtal 33

Möjliga alternativ för ökat deltagande 34

Resultat i praktiken 36

Metodens felkällor 36

Vidare forskning 37

Slutsats 39

Tack 41

Referenser 43

Appendix 47

Inledning

IPBES globala bedömnings rapport om biodiversitet och ekosystem (2019) fastslår att ekosystem och biologisk mångfald är centrala för människans existens. Naturen har ändrats signifikant av mänsklig påverkan vilket har gjort att ekosystem och biodiversitet försvagas i snabb takt (IPBES, 2019). Från Europeiska unionen (EU) kommer krav på att skydda 30% av både terrestra, limniska och akvatiska miljöer (EU, 2020), vilket följer det globala målet framtaget inom Kunming-Montreal Global Diversity Framework, Convention on biological diversity (2022).

68% av Sverige totala yta består av skogsmark (Statistiska centralbyrån, 2023). I arbetet med att skydda områden blir skog därför ett viktigt område. De typer av formellt skyddad skog som finns i Sverige är främst naturreservat, biotopskyddsområde och naturvårdsavtal (Naturvårdsverket & Skogsstyrelsen, 2017). Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen skriver i sin nationella strategi för formellt skyddad skog (2017) att deras strategi bygger på markägarnas frivilliga avsättningar för att bevara och utvecklas biologisk mångfald i skogslandskapet. I studien studeras naturvårdsavtal, och specifikt vilka faktorer som gör att privata skogsägare väljer att inte ingå naturvårdsavtal.

Bakgrund

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtal definieras som ett frivilligt civilrättsligt avtal mellan en fastighetsägare och Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen eller en kommun (Naturvårdsverket, u.å.). I naturvårdsavtal fastslås en ekonomisk ersättning för fastighetsägaren, i utbyte mot att denna avstår från att nyttja marken för exempelvis skogsbruk under en viss tid (Naturvårdsverket, u.å.) Syftet med naturvårdsavtal är att involvera markägaren i att bevara naturvärden med värdekärnor, men sedan 2015 inkluderas även sociala värden (Naturvårdsverket, u.å.; Naturvårdsverket & Skogsstyrelsen, 2013).

Naturvårdsavtal grundar sig på lagrum från Jordabalken och Skogsvårdslagen. Enligt 7 kapitel 3 § Jordabalken (SFS 1970:994) regleras nyttjande rätten för marken i

naturvårdsavtal. Avtalets längd för nyttjanderätten begränsas till 50 år av 7 kapitel 5 § Jordabalken (SFS 1970:994), därefter får markägaren frånträda avtalet.

Tidigare forskning

Tidigare studier visar att demografiska faktorer som inkomst, utbildning och hälsa samt beteendenormer påverkar viljan att ingå i naturvårdsavtal (Moon & Cookling, 2011). Män är mindre benägna att ingå i naturvårdsavtal (Siikamäki & Layton, 2007) medan kvinnor mer villiga att skydda områden utan kompensation enligt Boon et al. (2010). Högre utbildning kan kopplas till större vilja att delta i naturskyddsåtgärder (Lienhoop & Brouwer, 2015).

Medlemmar av någon form av skogsägarförening har troligare engagerat sig i skötselåtgärder till förmån för marken och framtida förvaltning vilket innebär att skogsägarföreningar har inflytande och blir ett viktigt verktyg för att bevara biologisk mångfald (Rickenbach, 2006).

En betydande faktor är graden av ekonomisk ersättning, men tidigare forskning är oense om hur stor påverkan det har. I en dansk studie blev 64% av skogsägare mer villiga att skydda naturområden om de fick ekonomisk kompensation (Boon et al. 2010). Ökade intäkter från skogsindustrin gör att det är lägre sannolikhet att de vill ingå i skyddsavtal (Bergseng & Arild, 2009). Dock är inte alla skogsägare motiverade av ekonomiska incitament (Boon et al. 2010, Mayer & Tikka, 2006). Ett skattefinansierat system inom skogsindustrin är en kompensationsmekanism som förs fram som en lösning (Michanek et al. 2018). Dock är brist på resurser hos myndigheter för att inrätta tillräckligt många skyddade områden i Sverige för att möta EU-s mål är ett problem (Michanek et al. 2018), men många skogsägare accepterar en lägre kompensation om de får inflytande på villkoren (Brouwer et al., 2015).

Tillgång till information och informationens ursprung påverkar skogsägares inställning. Brist på information om avtalen gör att skogsägare blir mer motvilliga att ingå i naturvårdsavtal och man tenderar att se dem mer negativt (Widman & Bjärstig, 2017). Korhonen et al (2013) visar att man inte når ut med tillräcklig information till skogsägare. För att nå ut med information om naturvårdsavtal och för att öka naturvårdsavtal krävs det att både myndigheter, virkesinköpare och andra skogsägare pratar om skyddsformen (Korhonen et al., 2013). Mayer & Tikka (2006) visar samtidigt att medvetenhet om programmet inte är ett hinder för att ingå i bevarandeprogram. Interaktioner och information mellan skogsägare och andra aktörer är avgörande för att öka medvetenheten och innebörden av olika typer av naturskydd (Salomaa et al. 2016).

Inflytande och autonomi är ytterligare faktorer som kan hindra markägare att ingå i naturvårdsavtal. Problem i skyddsavtal uppstår när det brister i kommunikation och inkludering i beslutsprocessen (Bergseng & Arild, 2009). För att lyckas i en bevarandeprocess krävs det att skogsägaren är extensivt inkluderad i hela

arbetsprocessen (Bergseng & Arild, 2009). Längden på kontraktet regleras i villkoren. Kortare avtal föredras av markägare och längre avtal gör fler mindre intresserade (Brouwer et al., 2015; Lienhoop & Brouwer, 2015; Horne, 2016; Siikamäki & Layton, 2007). De skogsägare som inte ingått i ett skyddsavtal värderar självbestämmande över skogen högre än de som ingått i skyddsavtal (Vanino et al., 2018). Är kontraktet eller implementeringen för strikt kan de även ses som ett hot mot markägarens autonomi (Paloniemi & Tikka, 2008). Detta påverkar även tilliten till myndigheter vilket är en central faktor som avgör om skogsägare känner sig nöjda (Bergseng & Arild, 2009). Brist på tillit korrelerar med ett minskat intresse av att delta i naturvårdsavtal (Bergseng & Arild, 2009; Brouwer et al., 2015). Tilliten påverkas främst av erfarenheter med handläggare och processer och tidigare negativa upplevelser av både skogs- och miljömyndigheter bryter ner tillit (Widman, 2015). Bemötandet från myndigheternas sida kan bero på tidsbrist, ledarskapskapacitet och tillgång till resurser, vilket kan påverka relationerna till markägare och deras upplevelser (Widman, 2016). Tidigare studier visar att om man kan bygga upp tilliten blir fler markägare positivt inställda till naturskydd (Paloniemi & Vilja, 2009).

Den tidigare forskningen har lyft fram faktorer som påverkar skogsägare att delta i naturvårdsavtal, men det är bara implicit vilka faktorer som hindrar deras deltagande. Då antalet naturvårdsavtal minskat sedan början av 2000-talet är det intressant att titta på faktorerna som orsakar detta och specifikt undersöka hur skogsägare som väljer att inte ingå avtal resonerar. Detta bidrar till kunskapsluckan om vilka faktorer som avgör varför skogsägare inte vill ingå naturvårdsavtal.

Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka varför svenska skogsägare inte väljer att ingå i naturvårdsavtal och vilka faktorer som påverkar detta. Det är även av intresse att undersöka om det finns en skillnad mellan olika skogsägargrupper. Studien syftar även till att undersöka vilka alternativ som finns för att öka chansen för skogsägare att ingå i naturvårdsavtal.

Forskningsfrågorna är:

Q1. Varför väljer skogsägare att inte ingå naturvårdsavtal?

a) Vilka faktorer har störst påverkan på deras val?

b) Finns det skillnad mellan olika grupper av skogsägare?

Q2. Vilka alternativ finns för att förbättra chansen för att skogsägaren att delta?

Hypotes

Tidigare forskning identifierar faktorer för deltagande i naturvårdsavtal. Dessa inkluderar ekonomiska incitament, brist på information och förståelse för avtalen, osäkerhet om beslutsprocessen, brist i tillit till beslutsmyndigheten och brist i inflytande. Enligt hypotesen finns det skillnad i hur mycket olika faktorer påverkar en skogsägares val att inte ingå i naturvårdsavtal beroende på utbildning eller medlemskap i skogsägarförening.

Nollhypotesen är att det inte finns några samband mellan demografiska faktorer och de faktorer som anses påverka benägenheten att ingå i naturvårdsavtal. Detta innebär att utbildning och medlemskap i skogsägarförening inte påverkar oviljan att ingå i naturvårdsavtal.

Metod

För att uppnå syftet och besvara frågeställningen används *mixed method*. För att få ett bredare underlag skickas en enkät ut till skogsägare medan en intervjustudie genomförs med myndigheterna för att förstå besluttagaren på djupet. Utifrån den tidigare forskningen togs ett antal intervju- och enkätfrågor fram.

Enkät

Enkäten riktas till skogsägare utan naturvårdsavtal. Enkäten distribuerades i 11 skogsägar- Facebook-grupper med totalt ca 122 000 medlemmar. Enkäten (se appendix 1) omfattar fyra sektioner:

1. Demografiska uppgifter
2. Skogsägandet och profil
3. Rangordning av vilka faktorer som upplevs ha störst påverkan
4. Faktorer som kan påverka benägenhet att ingå i ett naturvårdsavtal.

Respondenterna kunde också uttrycka sig i fritext i slutet av enkäten för att ge utrymme till ytterligare faktorer.

En pilotstudie med 14 deltagare genomfördes för att kontrollera enkätens upplägg. Pilotstudie gruppen bestod av hälften kvinnor och män, och en åldersspridning från 19 eller yngre till 80 eller äldre. Efter kommentarer och feedback justerades oklarheter.

Enkäten var tillgänglig för svar från 08-04-2024 till 30-04-2024. Totalt erhöles 76 svar, varav tre exkluderades eftersom de angav att de inte hade skog i Sverige.

Intervju

Semistrukturerade intervjuer genomfördes med Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen för att erhålla myndigheternas perspektiv. Semistrukturerad intervju valdes för att hålla en liknande struktur för varje intervju, men även för att tillåta tillägg för att uppmärksamma oförutsedd data (Lantz, 2013). Snöbollseffekt användes, vilket är en datainsamlingsmetod där deltagare i studien tillfrågas om hjälp att identifiera ytterligare

relevanta personer (Bernd et al., 2017). Intervjuer genomfördes med länsstyrelsen, två med regionala Skogsstyrelsen och en med Skogsstyrelsen centralt.

Analys

Exploratory data analysis användes för att bättre förstå datamaterialet och hitta samband vilket passar frågeställningen i studien då det är oklart från början vilka variabler som är av intresse. Detta innebär att leta efter variationer i variablerna och om det finns samvariation mellan variablerna (Wickham et al., 2023). Statistiska tester i form av χ^2 test görs för att upptäcka signifikanta samband mellan valda demografiska faktorer och påverkansfaktorer. Signifikans nivån $p < 0,05$ har valts för statistiska tester då det är en allmänt accepterad signifikansnivå (Ross, 2017).

Intervjusvaren analyseras genom kvalitativ innehållsanalys. Svaren kategoriseras efter återkommande teman och koder som liknar varandra lades ihop till teman som presenteras i resultatet.

Avgränsningar

Denna studie avgränsas till Sverige för att undersöka hur svenska skogsägare förhåller sig till naturvårdsavtal. Intervjuer genomfördes med länsstyrelser och Skogsstyrelse-distrikt i ett område med hög andel naturvårdsavtal samt i ett område med låg andel naturvårdsavtal.

Skogsägares beslut att inte ingå i ett naturvårdsavtal påverkas av flera faktorer som är komplexa och samspelar. Denna studie kommer fokusera på ekonomisk kompensation, brist på information, brist i tillit till beslutsmyndigheten, brist på inflytande över beslutsprocessen och brist på inflytande över avtalsvillkor. I grupper av skogsägare begränsas analysen till utbildningsnivå och medlemskap i skogsägarförening. Utöver de faktorer som valts ut öppnas även enkät och intervju upp för svar på andra påverkansfaktorer för att undersöka om andra faktorer är viktiga.

Etisk reflektion

Etiska frågor inkluderar hantering av personuppgifter. Enkäten anonymiseras för att skydda personuppgifter. Bara generella indikatorer som kön, ålder, etcetera kommer efterfrågas.

Vid intervju finns det risk för missuppfattning. Intervjupersoner får tillgång till material och analyser innan publicering för att korrigera felaktigheter. Social önskvärdhet är en aspekt som kan vara en etisk utmaning i intervju och enkätundersökningar. Det finns en tendens att människor ger svar som de tror är socialt acceptabla i stället för sanningen (Van Ryckeghem & Crombez, 2022). För att minska risken för att social önskvärdhet ska påverka svaren väljs så neutrala frågor som möjligt samt att både intervjuer och enkät är anonyma (Larson, 2018).

Samtyckesblanketter har skickats ut till samtliga intervjupersoner med information om vilka personuppgifter som kommer behandlas och hur de kommer presenteras och publiceras. Intervjupersonerna har getts tillfälle att kommentera och ställa frågor. Efter feedback har intervjupersonerna anonymiserats ytterligare. Samtyckesblanketterna har sedan signerats och skickats tillbaka till mig som ett skriftligt bevis för deras samtycke.

Forskningen bör genomföras för att samla underlag och data över åsikter från verkliga skogsägare och deras erfarenheter. Det är även viktigt att göra intervjuerna med myndigheterna för att kunna se deras sida av problemet. Om resultatet från studien kommer till användning i verkligheten är det viktigt att skogsägarna är anonyma och inte identifierbara.

Miljövetenskaplig relevans

Förlust av biologisk mångfald är ett miljöproblem vilket påverkar ekosystemen och i förlängningen vår tillvaro på planeten (Pulido-Chadid, 2023). För att bevara mångfalden som finns idag och skapa förutsättningar för hållbara ekosystem i framtiden krävs fler skyddade områden (Durán et al., 2022). För att göra områdesskydd mer attraktivt för olika typer av markägare behöver man titta på olika alternativ. Arbetet ämnar utforska faktorer som gör att man inte vill ingå i naturvårdsavtal och hitta en lösning till vad som kan göra denna skyddsform mer attraktiv. Examensarbetet integrerar miljöproblemet med attityder hos skogsägare, bland annat ekonomiska faktorer och förvaltningsfrågor. Det är viktigt ur ett miljövetenskapligt perspektiv då vi behöver mer skyddade områden för att närma oss en lösning och stoppa förlust av biologisk mångfald.

Resultat

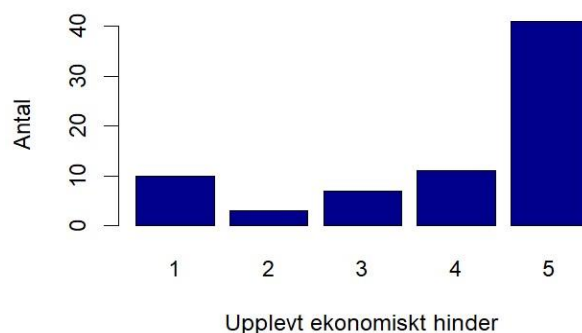
Varför väljer skogsägare att inte ingå naturvårdsavtal?

Frågeställningen har undersökts dels med enkäter, dels med intervjuer. Här presenteras först enkätsvar följt av innehåll i intervjuerna, ordnat efter de hinder som framkommit som de största: ekonomi, information och förståelse, tillit och inflytande.

Ekonomi

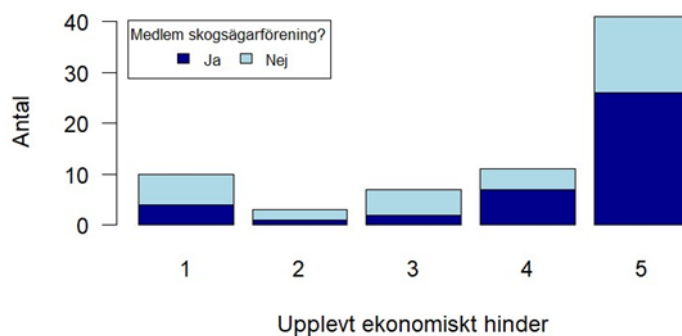
Enkätsvar

Majoriteten av deltagarna svarar att ekonomin är det största hindret. 40 medverkande upplever att ekonomin har mycket stor påverkan, se figur 1. 26 personer som är medlemmar i en skogsägarförening svarar att ekonomisk kompensation har haft mycket stor påverkan. 15 av icke-medlemmarna svarar att det har haft mycket stor påverkan, se figur 2.

Figur 1.

Totalt antal deltagare som upplever ekonomisk kompensation som ett hinder för att ingå i naturvårdsavtal. 1 motsvarar ”mycket liten påverkan” och 5 representerar ”mycket stor påverkan”.

Figur 2.

Medlemmar och icke-medlemmar i skogsägarföreningar upplever ekonomisk kompensation som ett hinder för ingående i naturvårdsavtal. 1 motsvarar ”mycket liten påverkan” och 5 representerar ”mycket stor påverkan”.

Resultatet visar att det inte finns ett signifikant samband, $\chi^2(4, N = 72) = 4,9608$, p -värde = 0,2913, i figur 2 mellan grupperna. Nollhypotesen kan inte avvisas och det finns inte en signifikant skillnad mellan medlemskap och icke-medlemskap när det kommer till i vilken grad man upplever ekonomisk kompensation som ett hinder.

Intervjusvar

I samtliga intervjuer tas den ekonomiska ersättningen upp som ett hinder för att fler ska vilja ingå i naturvårdsavtal. I datamaterialet nämns det 23 gånger. Markägare tycker att de får för lite betalt för marken de upplåter till staten. Intervjupersonerna uttrycker att det kan bero på att vissa värderar ekonomin högst i skogsbruket. Samtidigt tar man ofta upp att andra skyddsformer ger mer betalt och bättre naturskydd till framtiden.

“[...] svårigheten mellan naturvårdsavtal och biotopskydd är det ekonomiska. Det är mer betalt på ett biotopskyddsområde, det gör att det är många som inte tycker att naturvårdsavtal blir tillräckligt attraktivt och inte minst om det är ett virkestungt område”. – Intervjuperson 1, Skogsstyrelsen

Enligt intervjupersonerna ger biotopskydd mer betalt vilket gör det mer attraktivt i många fall. I ett biotopskyddsområde betalar staten för hela virkesförrådets samt värde på marken plus 25 procent. Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen tar upp att ersättningen inte kan vara lika hög som för andra skyddsformer, då det är tidsbegränsat.

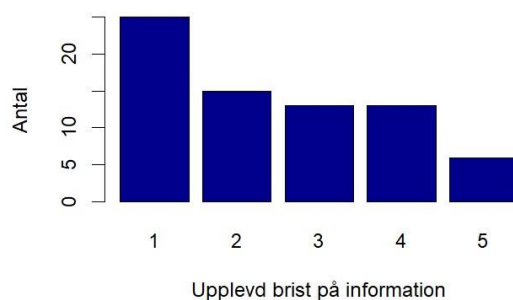
“Men vi måste göra en avvägning att vi får tillräckligt med naturvård för pengarna vi har inget emot att markägarna egentligen har hur mycket inflytande som helst länge det länge vi får naturvård för pengarna”. -Intervjuperson 4, Länsstyrelsen

Det är en avvägning för myndigheten när de ingår i ett naturvårdsavtal. Pengarna är villkorade att endast gå till naturvård och eftersom det är skattepengar måste de hushållas med på ett effektivt sätt.

Information och förståelse

Enkät svar

Figur 3 visar att 25 deltagare tycker att brist på information haft ”mycket liten påverkan” på deras beslut att inte delta i ett naturvårdsavtal. Sedan är svaren relativt jämnt fördelade över de andra alternativen.

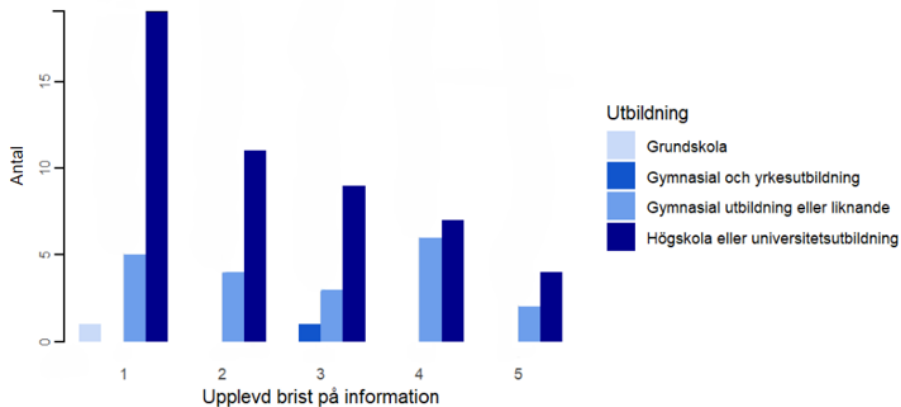

Figur 3.

Figuren visar hur det totala antalet deltagare upplever brist på information och förståelse om naturvårdsavtal som ett hinder för ingående i naturvårdsavtal. 1 motsvarar ”mycket liten påverkan” och 5 representerar ”mycket stor påverkan”.

För figur 4 finns det inte ett signifikant skillnad $\chi^2 (12, N = 72) = 9,3696$, p -värde = 0,6711. De flesta deltagare har en högskole- eller universitetsutbildning, se figur 4 (appendix 1). Deltagare med högskole- eller universitetsutbildning främst anser att det inte finns en upplevd brist på information, se figur 4. Deltagare med

gymnasialutbildning eller liknande har mestadels svarat 4, vilket motsvarar stor påverkan på beslutet att inte ingå i naturvårdsavtal.

Figur 4.

Figuren visar hur svaren skiljer sig mellan grupper med olika högsta slutförda utbildning (N=72). 1 motsvarar ”mycket liten påverkan” och 5 representerar ”mycket stor påverkan”.

Intervjusvar

Spridning av information bidrar till polarisering och nämns sex gånger i datamaterialet. Man uttrycker att det finns två starka motstridiga intressen, de som värdesätter naturskydd och de som värdesätter konventionellt skogsbruk och äganderätt.

Virkesinköpare kan göra stor skillnad för naturskydd beroende på deras inställning och den information de ger. Samtidigt är deras huvudsakliga mål virkesproduktion, vilket är en motsättning i arbetet för naturskydd. Myndigheter och virkesköpare är konkurrenter om marken och virket.

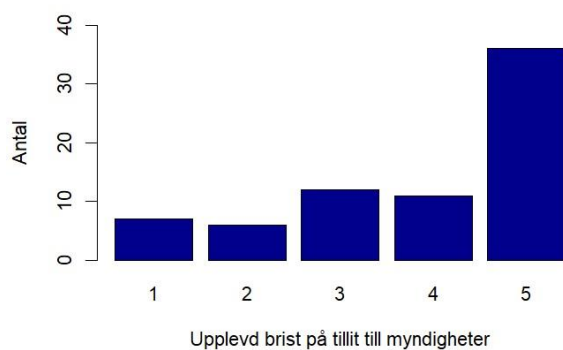
“Största tröskeln att det är en polariserad debatt. En del tycker naturskydd det är inget att ha liksom. Skogen ska brukas och naturen mår bra och det är ju lite vad man har för bakgrund och vad man får sin liksom input ifrån [...] De [virkesinköpare] är ju jätteduktiga på att skapa relationer med sina markägare. De har ofta en kontaktperson inom ett företag som brukar skogen och de har ju ett ekonomiskt intresse den personen av att få avverka mycket som möjligt”.
– intervjuperson 4, Länsstyrelsen

Debatten är polariserad mellan naturskydd och produktion och beroende på vart skogsägaren får sin information ifrån bildas olika åsikter. Intervjupersonen lyfter även virkesinköpare roll och deras starka inflytande över skogsägare, vilket beror på den tillit och relationer de kan skapa med markägaren.

Tillit

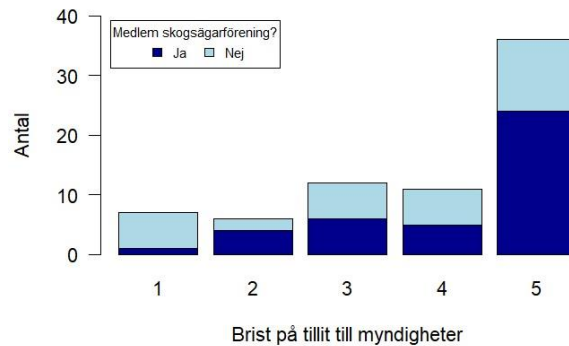
Enkät svar

Från figur 5 kan utläsas att en majoritet, 36, upplevt brist på tillit till myndigheter. Figur 6 kan delas upp i medlemmar i skogsägarföreningar och icke-medlemmar och 24 av de som är medlemmar i en skogsägarföreningen svarar att brist på tillit har haft mycket stor påverkan.

Figur 5.

Det totala antalet deltagare upplever brist på tillit till myndigheter som ett hinder för ingående i naturvårdsavtal. 1 motsvarar ”mycket liten påverkan” och 5 representerar ”mycket stor påverkan”.

Figur 6.

Medlemmar och icke-medlemmar i skogsägarföreningar upplever brist på tillit till myndigheter som ett hinder för ingående i naturvårdsavtal. 1 motsvarar ”mycket liten påverkan” och 5 representerar ”mycket stor påverkan”.

Det finns inte en signifikant skillnad mellan medlemmar i en skogsförening och de som inte är det när det kommer till brist på tillit som ett möjligt hinder $\chi^2(4, N=72) = 7,5331, p=0,1103$, se figur 6. Majoriteten av svarande upplever brist på tillit till myndigheter som ett hinder för att ingå i naturvårdsavtal.

Intervjusvar

Flera medverkande beskriver hur de upplever att det finns en brist på tillit till myndigheterna. Det beskrivs som ett område som de behöver jobba på och där det finns motsättningar. Upplevd brist i tillit nämndes åtta gånger. Det finns ett avståndstagande mot myndigheter och att vissa grupper arbetar för att försämrat förtroendet till myndigheter och man behöver jobba aktivt för att öka tilliten nu och i framtiden.

“[...]man ska misskreditera myndigheterna, man ska till och med liksom lägga ner myndigheterna. Folk förstår inte riktigt eller vad, att vi har ju liksom ingen egen agenda. Vi utför ju regeringens jobb, det är ju det. Vi får ju order från regeringen vi liksom vi verkställer ju svenska folkets vilja” – Intervjuperson 4, Länsstyrelsen

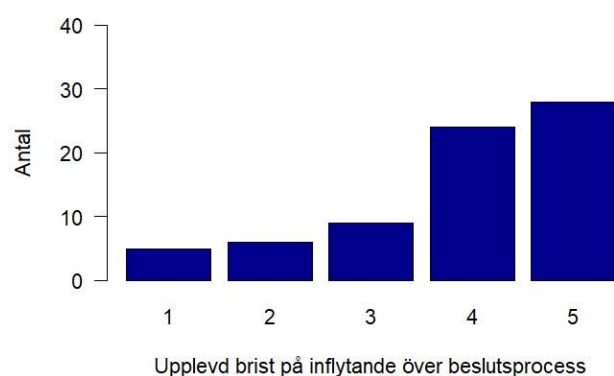
Man beskriver att olika personer och grupper försöker minska tilliten till svenska myndigheter. De lyfter även föreställningen om att myndigheter skulle ha en egen agenda som de agerar efter.

Möjlighet till inflytande

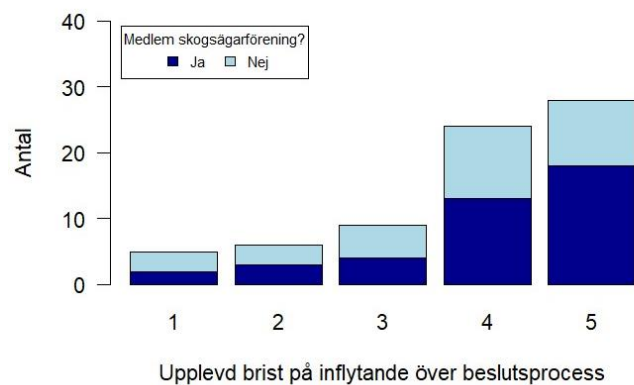
Enkät svar

De flesta skogsägare uppfattar bristen på inflytande i beslutsprocessen som ett hinder för ingående i naturvårdsavtal, se figur 7. I figur 8 kan det observeras att båda grupper svarat likt varandra fördelningsmässigt, men båda svarar att det haft mycket stor påverkan.

Figur 7.

Det totala antalet deltagare upplever brist på inflytande i beslutsprocessen vid framtagande av ett naturvårdsavtal som ett hinder för ingående i avtalet. 1 motsvarar ”mycket liten påverkan” och 5 representerar ”mycket stor påverkan”.

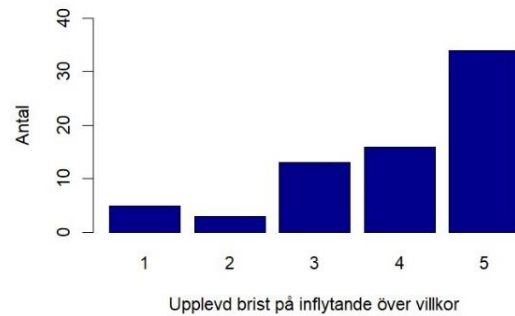

Figur 8.

Medlemmar och icke-medlemmar i skogsägareföreningar upplever ekonomisk kompensation som ett hinder för ingående i naturvårdsavtal. 1 motsvarar ”mycket liten påverkan” och 5 representerar ”mycket stor påverkan”.

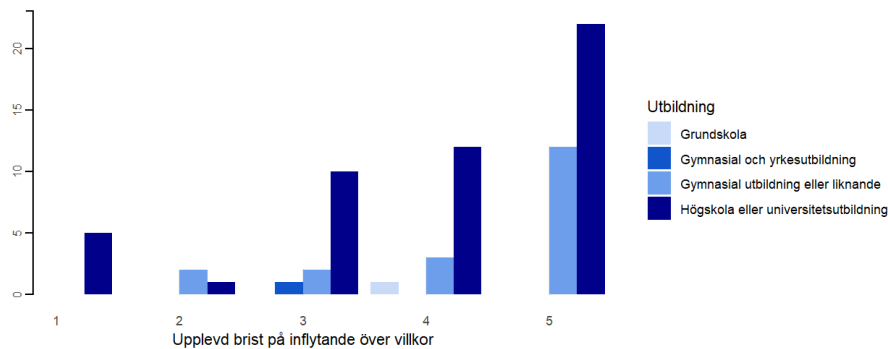
I statistiska tester visar $\chi^2 (4, N=72) = 1,898, p= 0,7545$ sambandet mellan grupperna för figur 8 är inte signifikant. Därmed kan vi inte avvisa nollhypotesen och det finns inte en signifikant skillnad mellan medlemmar och icke-medlemmar

35 deltagare tycker att inflytande över villkor haft ”mycket stor påverkan” på deras beslut att inte delta i ett naturvårdsavtal. För figur 10 har de flesta deltagare angett att de har en högskole- eller universitetsutbildning (appendix 1). I diagrammet kan det av läsas att deltagare med högskole- eller universitetsutbildning främst anser att det är brist på inflytande över villkoren i naturvårdsavtal. Deltagare med gymnasialutbildning eller liknande har de flesta svarat 5.

Figur 9.

Det totala antalet deltagare som upplever att brist på inflytande över villkoren i naturvårdsavtal är ett hinder för ingående i avtalet. 1 motsvarar ”mycket liten påverkan” och 5 representerar ”mycket stor påverkan”.

Figur 10.

Skillnader mellan grupper med olika högsta slutförda utbildning. 1 motsvarar ”mycket liten påverkan” och 5 representerar ”mycket stor påverkan”.

Det finns inte en signifikant skillnad mellan de olika utbildningsgrupperna med ett $\chi^2(12, N=72) = 14,45, p = 0,2729$ en majoritet av svarande uppfattar bristen på inflytande över villkor som att ha påverkan, stor- och mycket stor påverkan (3-5).

Intervjusvar

Villkor nämns 7 gånger som ett hinder för markägare att ingå i naturvårdsavtal. Man nämner att det finns förhandlingsutrymme i villkoren. Samtidigt som staten endast kan kompromissa utan att naturvärden påverkas negativt. Det finns även standardmallar och formuleringar som ofta används för att spara tid och förkorta processen.

“[...] det kan väl vara någon som har lite idéer om detaljer i det där ibland och då får jag väl stämma av lite vad som vad är möjligt och inte möjligt att gå med på. Vi har lite experter och jurister som vi kan bolla med om det”- intervjuperson 5, Skogsstyrelsen

Det blir alltså en mer komplicerad process om villkor ändras och förhandlas eftersom man ska involvera andra inom myndigheterna.

Vilka alternativ finns för att förbättra chansen för att skogsägaren att delta?

Frågeställningen har undersökts dels med enkäter, dels med intervjuer. Här presenteras först Intervjusvar med tillägg från fråga 13 och fritext fråga från enkäten (appendix 1). Resultatet presenteras i ordningen: Myndigheternas arbetssätt, Kunskap och information, Högre ersättning och andra enkätsvar.

Myndigheternas arbetssätt

Myndigheternas arbetssätt är en viktig framgångsfaktor som ökar chansen för skogsägare att ingå i naturvårdsavtal. Detta nämndes 10 gånger i datamaterialet. Bemötandet från myndigheterna lyfts fram som en viktig aspekt. Samtal och kontakt är viktigt för att nå ut till markägare och att åka ut på plats och kunna visa i praktiken är värdefullt. Sedan är det viktigt att kunna lyssna in till markägarens behov eftersom det är ett frivilligt avtal med villkor som går att påverka.

“Det är också en förmåga att kunna sälja in ett budskap och lyssna till markägarens önskemål och trycka fram en bra lösning då. På det viset hade en del handläggare ett väldigt försprång då”- intervjuperson 3, Skogsstyrelsen

Bra personkemi med markägaren kan vara avgörande. Att ha en strategi med sig vid samtal och förhandlingar är ytterligare en aspekt som nämns som viktig. Det finns flera hinder i att handlägga och sluta naturvårdsavtal, och erfarenhet och strategi

underlättar navigering och att sluta avtal. En annan aspekt som nämns i förhållande till myndigheternas arbetssätt är att de kan utnyttja naturvårdsavtalens flexibilitet för att anpassa det på många olika sätt. Flera svar i enkäten nämner att benägenheten att ingå i avtal skulle öka om arbetssättet förändrades.

”Ett trevligare bemötande från Skogsstyrelsen” angavs av en person som ett alternativ för att göra naturvårdsavtalen mer lockande.

Kunskap och information

Både Skogsstyrelsen och länsstyrelsen nämner att det behövs mer information till markägare om vad ett naturvårdsavtal innebär. Totalt nämndes information och kunskap som en utveckling 10 gånger i datamaterialet.

“Ja alltså i kontakten med markägare handlar det om att de förstå vad det innebär. Det alltid handlar om att, viktigt alltså att informera om de andra skydden också”. - intervjuperson 1, Skogsstyrelsen

Det är viktigt vart man får sin information från, och att myndigheterna i framtiden kan öka sin information om sina skydd och alternativ till avverkning. Skogsindustrin kan göra stor skillnad genom deras ombudsinställning till naturvård och naturvårdsavtal. Om myndigheterna kan få stöd från skogsindustrin skulle det vara enklare att få fler skydd. Virkesköpare har bra kontakt med markägare och kan påverka skogsägare enligt intervjupersonerna.

Det är även viktigt att det finns fler forum där olika aktörer och grupper i samhället kan mötas och diskutera. Polarisering är som tidigare nämnt ett stort hinder för naturvård och olika skyddsformer.

“Ja, jag tänker att om man skulle egentligen kanske prata mer om det här högre uppifrån också från Naturvårdsverket, skogsstyrelse nationellt [...] Kanske är bra om man om man får lite bredare information, precis som de som är mest aktivister för att man ska skydda skog kanske också behöver lite mer kunskap från skogsägarorganisationerna och att man liksom delar möts lite grann på mitten.” - intervjuperson 4, Länsstyrelse

I enkäten till skogsägarna svarar 19 att de vill ha ökad information från Skogsstyrelsen om vad ett naturvårdsavtal innebär och 14 svarar vill de vill ha ökad information om avtalsvillkoren och dess innebörd.

Högre ersättning

Att höja ersättning nämns återkommande som en möjlighet att göra naturvårdsavtal mer populära. Ersättningen är idag lägre än för andra skyddsformer. Att höja ersättning och sänka kostnader nämndes 7 gånger i datamaterialet som en förbättringspotential.

“En enkel ändring. Det gör bara att naturvårdsavtal skulle ge bättre betalt”- intervjuperson 4, länsstyrelsen

Man skulle även kunna arbeta mer med att ge olika ersättning för olika typer av områden eller naturvårdsavtal enligt medverkande. Beskattningen är även ett problem som tas upp, och om det kan lösas kan skyddsformer bli mer intressant för markägare.

“Att det är för dåligt betalt och att de inte kan fördela det skattemässigt många har önskemål om någon typ av årlig utbetalning”. - intervjuperson 5, Skogsstyrelsen

Detta kan göra skillnad för markägare, men vissa lyfter även att det vore samma som att höja ersättningen. Markägare skulle vilja att det delas upp över flera år i stället för systemet idag.

I enkäten (appendix 1) svarar 53 personer att högre ekonomisk kompensation hade ökat deras benägenhet att delta i ett naturvårdsavtal. Detta är den faktor som flest valt som kan förändra inställningen till avtalet. I ”annat” alternativet på samma fråga svarar deltagare även att ”förändrade skattevillkor” skulle öka benägenheten att delta.

Andra enkätsvar

De viktigaste åtgärderna som deltagare angivit är högre kompensation. Även ökat inflytande över beslutsprocess och villkor samt ökad tillit till myndigheterna är viktigt. Det alternativ som minst antal svarat är ökad information om avtalstypen. 39 angav att ökat inflytande över beslutsprocessen skulle göra dem mer benägna att ingå i naturvårdsavtal.

Ökad tillit till inblandade myndigheter angavs av 33 som en faktor som skulle kunna öka benägenheten att ingå i ett naturvårdsavtal. Detta framkom även i fritext och övrigt svar från fråga 13 och den sista frågan:

” Här har det varit att när man avstått en del frivilligt till naturvård, har motpartens aptit hela tiden ökat, men vill ha mera och större arealer hela tiden. Opålitlighet hos motparten är största orsaken till min delvis negativa attityd.” – deltagare i enkät.

Därutöver lyftes andra intressanta aspekter i fråga 13 (appendix 1) där enskilda deltagare svarat på övrigt frågan samt i en uppsamlade fritext fråga på slutet. Att avtalsformen är fördelaktig framhålls av flera i fritextformen. Samtidigt tycks det finnas en oro hos vissa över vad som sker efter avtalstiden. Flera enkättagare uttrycker en oro av att skogen ska fråntas denne efter avtalet löpt ur.

Diskussion

Hinder för att ingå avtal

Syftet med studien är att undersöka varför svenska skogsägare avstår naturvårdsavtal och påverkande faktorer. Brist på ekonomisk kompensation är det största hindret för ingåendet i naturvårdsavtal. Även brist på tillit upplevs som ett stort hinder av både myndigheter och skogsägare. Resultatet visar att parterna har olika uppfattningar om informations påverkan. Brist på inflytande över villkor och beslutprocess upplevdes inte som ett lika stort problem av respondenter eller intervjupersoner. Av de statistiska testerna som genomförts finns ingen signifikant skillnad mellan grupperna i den explorativa analysen.

Ekonomi som ”mycket stor påverkan” motsvarar ca 56 % av deltagarna i enkäten. Ingen definitiv statistisk slutsats dras, men det kan observeras att det skiljer sig i svaren mellan de två grupperna och att medlemmar i skogsägarföreningar tycks uppleva ekonomisk kompensation som större påverkan än icke-medlemmar. Detta kan förklaras av att ersättningen kan se oattraktiv ut i jämförelse med intäkter från skogsindustrin (Bergseng & Arild, 2009).

Intervjupersonerna framhåller att den låga ersättningen är ett problem, men de är samtidigt beslutna om att ersättningen ska hållas på en lägre nivå. Tidigare forskning visar att brist på resurser för naturskydd är ett problem för myndigheterna (Michanek et al., 2018), vilket skulle kunna vara en förklaring till deras inställning. Enligt intervjupersonerna beror detta på att de vill hushålla med skattepengar. Andra delar av den tidigare forskningen pekar på att alla skogsägare inte är motiverade av ekonomiska incitament (Boon et al., 2010; Mayer & Tikka, 2006) vilket kan förklara de andra svaren i figur 1, men en majoritet upplever att det haft en mycket stor påverkan vilket innebär att detta inte överensstämmer med huvuddelen av resultatet.

Det resultat som stack ut mest är den upplevda bristen på information och förståelse om naturvårdsavtal. Detta skiljer sig från de intervjuade myndighetspersonerna som upplever brist på information som en väsentlig anledning till att skogsägare inte ingår i naturvårdsavtal. En möjlig förklaring är att det saknas förståelse som följd av brist på information. Det kan medföra att det kan vara svårt att förstå myndigheternas agerande och de villkor som finns. Skogsägare får information från många aktörer och hos dem finns en polarisering kring naturvård. Virkesinköparens roll från skogsindustrin har inflytande över skogsägare då de har bra kontakt med dem. Det finns två tydligt uppdelade grupper där vissa är för naturvård

och andra emot, vilket gör det svårt att navigera för myndigheterna och nå fram med information. Förhållandevis svarar fler med gymnasial utbildning eller liknande att de upplever brist på information som att ha större påverkan än för de med högre utbildning.

Brist på information skulle kunna bero på olika förväntningar från myndigheter och skogsägare. Myndigheterna vill ge mycket information, samtidigt som det inte verkar finnas ett behov eller efterfrågan från skogsägarna. Korhonen et al. (2013) stödjer myndigheternas bild av att det inte når ut med tillräcklig information till skogsägare. Från den tidigare forskningen kan man se att brist på information gör skogsägare mindre villiga att ingå i naturvårdsavtal (Widman & Bjärstig, 2017) något som kan förklara både myndigheternas och respondenternas svar.

Tillit tas upp som en viktig faktor av både respondenter och intervjupersoner. Bergsens och Arild (2009) finner i sin studie att brist på tillit korrelerar med ett minskat intresse av att delta i naturvårdsavtal. Tilliten är därför något myndigheterna bör arbeta med för att öka andelen naturvårdsavtal vilket både stöds av resultat och den tidigare forskningen. Skogsägarföreningar har stor påverkan på skogsägare (Rickenbach, 2006) vilket även lyfts i resultatet. Skogsägarföreningar har närmre kontakt med skogsägarna vilket kan innebära högre tillit. Att många skogsägare upplever brist på tillit som en mycket stor påverkan kan förklaras av tidigare forskning som lyfter tidsbrist och tillgång på resurser som påverkar interaktioner med skogsägare (Widman, 2015).

Avsaknad i inflytande till beslutsprocess och villkor upplevs som ett hinder av respondenterna, men myndigheterna delar inte helt den bilden utan lyfter fram flexibiliteten med avtalsformen. Detta bekräftas av den tidigare forskningen som pekar på skogsägaren bör extensivt vara inkluderad i hela processen (Bergsens & Arild, 2009). I fritextsvar uttrycker respondenter en oro för att deras ägarskap ska hotas. Även detta bekräftas av den tidigare forskningen då respondenternas inställning till deras nivå av inflytande kan förklaras av att de ser kontraktet eller implementeringen som för strikt, vilket i sin tur kan ses som ett hot mot markägarens autonomi (Mitani & Lindhjem, 2015; Paloniemi & Tikka, 2008).

Möjliga alternativ för ökat deltagande

Syftet med studien var även att identifiera alternativ för att göra naturvårdsavtalen mer attraktiva för skogsägare. Här visar resultatet att ersättningen behöver höjas och myndigheterna behöver arbeta mer med att sälja in budskap och information för att skogsägare ska ingå i naturvårdsavtal. Enligt intervjupersonerna behövs det mer kunskap och information för att fler skogsägare ska vilja ingå i naturvårdsavtal och resultatet visar att myndigheternas arbetssätt behöver förändras.

Den låga ersättningen nämns återkommande, både som ett hinder och som ett förbättringsområde. Detta bekräftas av tidigare forskning som visar skogsägare blir mer villiga att skydda natur om de får ekonomisk kompensation (Boon et al., 2010). Skogsägarna är överens om att högre ekonomisk kompensation skulle öka deras benägenhet att ingå i ett naturvårdsavtal. Boon et al. (2010) och Mayer och Tikka (2006) tar upp att alla skogsägare inte är motiverade av ekonomiska incitament, vilket resultaten inte stödjer. Dock kan dessa påverkats av respondenternas karaktärsdrag.

Intervjupersonerna tycker att höjd ersättning är en enkel ändring som skulle göra det mer attraktivt. Hur genomförbart detta är för myndigheterna är dock diskutabelt på grund av resursbrist (Michanek et al. 2018). Samtidigt är beskattningen ett problem som kan förbättras enligt intervjuemedverkande, vilket även lyfts i enkät-fritextsvaren. Resultatet stöds av Michanek et al. (2018) som föreslår skatte-finansierade system som en kompensationsmekanism.

Myndigheterna ser att det behövs mer information till skogsägare och allmänheten om vad naturvårdsavtalen innebär. Fler mötesplatser för kunskap och spridning av information presenteras som en lösning. Korhonen et al. (2013) visar också att det krävs informationsspridning från flera aktörer för att öka antalet naturvårdsavtal. Att både myndigheter, virkesinköpare och skogsägare pratar om skyddsformen gör skillnad enligt resultatet. Detta stöds av tidigare forskning där Salomaa et al. (2016) visar att utbildning i skyddsformer av virkesinköpare gör att skogsägares medvetenhet och villighet ökar. Generellt finns det en brist på avtalens innebörd och vilket bidrar till polarisering kring naturvård.

Det blir upp till den enskilde handläggaren om det bildas flera skydd i ett område. Det är viktigt att bygga upp relationer i lokalsamhället. Arbets sättet kan kopplas till tillit där tidigare forskning visar att negativa upplevelser från handläggare och olika myndighetsprocesser bidrar till minskad tillit (Widman, 2015).

Från enkätsvaren framkom även förbättringsfaktorer som inflytande över beslutsprocess och villkor, vilket kan kopplas till myndigheternas arbetssätt. Myndigheterna tycks vara nöjda med inflytandet vilket inte delas av skogsägarna. Detta kan bero på att man använder färdiga mallar för villkoren. Myndigheterna använder detta för att spara tid och ge rättvisa villkor för alla, men skyddsformen kan bli mer rigid än den skulle kunna vara. Eftersom det är ett civilrättsligt avtal mellan två parter finns det mycket flexibilitet vilket begränsas av mallarna, vilket kanske märks av skogsägarna. Samtidigt är det viktigt att lyfta fördelen med den flexibla skyddsformen, vilket myndigheterna kan använda för att särskilja och sälja in naturvårdsavtal. Den tidigare forskningen lyfter inte denna aspekt av inflytande, den pekar snarare på att kortare avtal är ett viktigt villkor (Brouwer et al., 2015; Lienhoop & Brouwer, 2015; Horne, 2016; Siikamäki & Layton, 2007). Samtidigt är det värt att lyfta att vilka enkätrespondenterna är som grupp. Tidigare forskning visar att de som inte ingått i skyddsavtal värderar självbestämmande över skogen mer (Vanino et al., 2018), vilket kanske kan tillskrivas enkättagarna.

Resultat i praktiken

Tydligast framträder bristen på ekonomisk kompensation och brist på tillit från gruppen skogsägare som valt att inte ingå i naturvårdsavtal. Myndigheter kan använda denna information för att arbeta mer för att bygga tillit och utöka kontaktnätverket i den regionala nivån de verkar i. Mer samarbete med skogsägarföreningar och andra aktörer är aktuellt.

I praktiken kan resultatet användas som underlag till Länsstyrelser och Skogsstyrelsen för att vidare förstå den grupp av skogsägare som valt att inte ingå i naturvårdsavtal. Resultatet kan även användas för att utveckla en strategi för att möta skogsägares behov utan att kompromissa på de krav myndigheten har för att fortsätta arbetet med att nå 30% skyddad mark.

Metodens felkällor

Resultatet skulle kunna bli annorlunda med fler intervjuer. Enligt Hennink och Kaiser (2022) uppnås mättnad i en studie efter 9–17 intervjuer. Denna studie utfördes fem intervjuer vilket innebär att vissa perspektiv kan ha utelämnats, samtidigt som avgränsningen krävdes för att kunna inkludera skogsägares perspektiv.

Mixed method kan innebära ett problem i studier då det svårt att synka resultaten från olika datainsamlingsmetoder.

I jämförelse med antalet medlemmar i de 11 grupper som enkäten skickades ut i erhöles jämförelsevis få svar. Demografin för denna målgrupp är okänd vilket gör det svårt att avgöra om det är representativt för populationen. I jämförelse med hela populationen av skogsägare är stickprovet inte representativt gällande könsfördelning. Endast 6 kvinnor svarade av 72 totalt. Enligt statistik från Skogsstyrelsen finns det 303 000 skogsägare i Sverige, varav 39 % är kvinnor (Skogsstyrelsen, u.å.). Detta visar att stickprovet inte var representativt för populationen i stort. Detta kan ha olika orsaker, men en faktor kan vara de Facebook grupper som valts, eller att det finns en könsskillnad i vilka som är intresserade av naturvårdsavtal.

Vidare forskning

Denna studie har gett en bild av vilka faktorer som påverkar skogsägare att inte ingå i naturvårdsavtal, men inte varför skogsägare tycker som de gör. I framtida studier skulle förklaringar och resonemang bakom enkätsvaren vara av intresse. Intervjuer i liknande struktur som för myndighetspersonerna skulle vara givande för att förstå resonemanget bakom enkätsvaren. Mer specifikt skulle information som faktor vara intressant att undersöka då resultatet skiljde sig tydligt mellan myndighetspersoner och skogsägare.

Vidare forskning behövs för att se vilka andra faktorer som påverkar beslutet för att bättre kunna bemöta skogsägare och öka andelen skyddad mark. Andra faktorer som togs upp i under datainsamling som tidsbrist, oenigheter om skötsel och beskattning skulle även vara intressanta att vidare undersöka.

Fler statistiska tester mellan olika demografiska faktorer skulle kunna undersökas i framtida forskning för att bättre förstå målgruppen och vilka faktorer som kan påverka resultatet. Tidigare forskning indikerar att kön kan vara en skillnad men denna faktor gick inte att genomföra tester i denna studie då endast 6 kvinnor svarade.

Slutsats

De faktorer som påverkar skogsägare att välja bort naturvårdsavtal är främst ekonomi och tillit till ansvariga myndigheter enligt både enkät och intervjusvar. Låg ersättning och beskattning är hinder för avtalen. Negativa tidigare erfarenheter av myndigheter orsakar ett minskat förtroende. Inflytandet upplevs inte så stort som myndigheterna tror då det är färdiga mallar och hårda gränser. Det finns mindre förhandlingsutrymme än man först kan tro. Mest splittring var det i frågan om brist på information och förståelse. Skogsägare tycker inte att det påverkar deras val, medan myndigheterna tycker det är jätteviktigt. Generellt finns det brist på avtalens innebörd och att det är en polarisering kring naturvård. I den här studien gick det inte att se skillnader mellan grupper baserat på utbildningsgrad eller medlemskap i skogsägarförening, enligt hypotesen.

De alternativ som finns för att förbättra chansen för att skogsägare ska delta skiljer sig mellan datamaterialen och är något spritt. Högre ersättning och periodiserad beskattning skulle kunna öka chansen för fler att ingå i naturvårdsavtal. Mer information är en lösning enligt myndigheterna, medan ökad tillit och mer inflytande verkar viktigare för skogsägare. Myndigheterna bör arbeta mer med tillit för att öka andelen naturvårdsavtal enligt både resultat och den tidigare forskningen. Att både myndigheter, virkesinköpare och andra skogsägare pratar om skyddsformen gör skillnad.

Tack

Jag vill tacka min handledare Nils Droste samt Hanna Ekström för all hjälp och input under uppsatsskrivandet. Ett stort tack riktas även till kurskamrater och vänner som hjälpt mig framåt i arbetet genom att diskutera tankar och idéer. Slutligen vill jag tacka min fästman och familj, utan deras stöd hade detta arbete inte varit möjligt.

Referenser

- Bergseng, E., & Arild, V.(2009). Why protection of biodiversity creates conflict – Some evidence from the Nordic countries. *Journal of Forest Economics*, 15(3), 147-165. <https://doi.org/10.1016/j.jfe.2008.04.002>
- Boon, T. E., Broch, S. W., & Meilby, H.(2010). How financial compensation changes forest owners' willingness to set aside productive forest areas for nature conservation in Denmark. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 25(6), 564-573. DOI: 10.1080/02827581.2010.512875
- Brouwer, R., Lienhoop, N., & Oosterhuis, F.(2015). Incentivizing afforestation agreements: Institutional-economic conditions and motivational drivers. *Journal of Forest Economics*, 21(4), 205-222. <https://doi.org/10.1016/j.jfe.2015.09.003>
- Durán, A., Barbosa, O., & Gaston, K.(2022). Understanding the interacting factors that determine ecological effectiveness of terrestrial protected areas. *Journal for Nature Conservation*, 70, 126264. <https://doi.org/10.1016/j.jnc.2022.126264>
- Europeiska kommissionen.(2020, 20 maj). Meddelande från Kommissionen till Europaparlamentet, Rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: EU:s strategi för biologisk mångfald för 2030 Ge naturen större plats i våra liv. (Rapport COM (2020) 380 final). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0380>
- Hennink, M., & Kaiser, B. N.(2022). Sample sizes for saturation in qualitative research: A systematic review of empirical tests. *Social Science & Medicine*, 292, 114523. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2021.114523>
- Horne, P. (2006). Forest owners' acceptance of incentive based policy instruments in forest biodiversity conservation – a choice experiment based approach. *Silva Fennica*, 40(1), 169–178. <https://doi.org/10.14214/sf.359>
- Korhonen, K., Hujala, T., & Kurttila, M. (2013). Diffusion of voluntary protection among family forest owners: Decision process and success factors. *Forest Policy and Economics*, 26, 82-90. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2012.08.010>
- Lantz, A.(2013). Intervjumetodik(3rd ed.). Studentlitteratur AB.
- Larson, R. B.(2018). Controlling social desirability bias. *International Journal of Market Research*, 61(5). <https://doi.org/10.1177/1470785318805305>
- Lienhoop, N., & Brouwer, R.(2015). Agri-environmental policy valuation: Farmers' contract design preferences for afforestation schemes. *Land Use Policy*, 42, 568-577. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2014.09.017>

- Marcus, B., Weigelt, O., Hergert, J., Gurt, J., & Gelléri, P.(2017). The use of snowball sampling for multi source organizational research: Some cause for concern. *Personnel Psychology*, 70(3), 635-673. DOI:10.1111/peps.12169
- Mayer, A. L., & Tikka, P. M.(2006). Biodiversity conservation incentive programs for privately owned forests. *Environmental Science & Policy*, 9(7–8), 614-625. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2006.07.004>
- Michanek, G., Bostedt, G., Ekvall, H., Forsberg, M., Hof, A. R., De Jong, J., Rudolphi, J., & Zabel, A. (2018). Landscape Planning—Paving the Way for Effective Conservation of Forest Biodiversity and a Diverse Forestry? *Forests*, 9(9), 523. <https://doi.org/10.3390/f9090523>
- Mitani, Y., & Lindhjem, H.(2015). Forest owners' participation in voluntary biodiversity conservation: What does it take to forgo forestry for eternity?. *Land Economics*, 91(2), 235-251. 10.3368/le.91.2.235
- Moon, K., & Cocklin, C.(2011). A Landholder-Based Approach to the Design of Private-Land Conservation Programs. *Conservation Biology*, 25(3), 493 – 503. DOI: 10.1111/j.1523-1739.2010.01639.x
- Naturvårdsverket.(U.å). Naturvårdsavtal. Hämtad den 27 mars 2024 från <https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/skyddad-natur/naturvardsavtal/>
- Naturvårdsverket., & Skogsstyrelsen.(2013, 20 juni). Naturvårdsavtal; Riktlinjer för tillämpning. <https://www.naturvardsverket.se/4ac4b3/contentassets/d9c6609a8513492c963f893fdf11e25e/naturvardsavtal-riktlinjer-2013-06-20.pdf>
- Naturvårdsverket., & Skogsstyrelsen.(2017). Nationell strategi för formellt skydd av skog (Rapport 0000). <https://www.skogsstyrelsen.se/globalassets/aga-skog/skydda-skog/nationell-strategi-for-formellt-skydd-av-skog.pdf>
- Nielsen, A. S. E., Jacobsen, J. B., & Strange, N.(2018). Landowner participation in forest conservation programs: A revealed approach using register, spatial and contract data. *Journal of Forest Economics*, 30, 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.jfe.2017.10.003>
- Paloniemi, R., & Tikka, P. M.(2008). Ecological and social aspects of biodiversity conservation on private lands. *Environmental Science & Policy*, 11(4), 336-346. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2007.11.001>
- Paloniemi, R., & Vilja, V.(2009). Changing ecological and cultural states and preferences of nature conservation policy: The case of nature values trade in South-Western Finland. *Journal of Rural Studies*, 25(1), 87-97. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2008.06.004>
- Pulido-Chadid, K., Virtanen, E., & Geldmann, J.(2023). How effective are protected areas for reducing threats to biodiversity? A systematic review protocol. *Environmental Evidence*, 12(18). <https://doi.org/10.1186/s13750-023-00311-4>
- Rickenbach, M. G., Guries, R. P., & Schmoldt, D. L.(2006). Membership matters: comparing members and non-members of NIPF owner organizations in southwest Wisconsin, USA. *Forest Policy and Economics*, 8(1), 93-103. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2004.05.006>
- Ross, S. M.(2017). *Introductory Statistics*(4th ed). Academic Press.

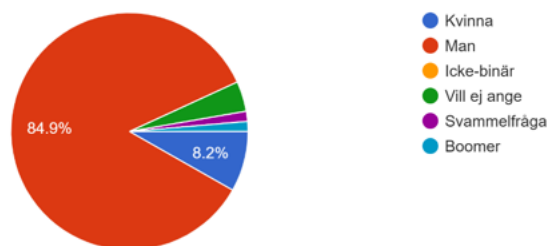
- Salomaa, A., Paloniemi, R., Hujala, T., Rantala, S., Arponen, A., & Niemelä, J.(2016). The use of knowledge in evidence-informed voluntary conservation of Finnish forests. *Forest Policy and Economics*, 73, 90-98. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2016.09.004>
- Siikamäki, J., & Layton, D.(2007). Potential cost-effectiveness of incentive payment programs for the protection of non-industrial private forests. *Land Economics*, 83(4), 539 – 560. [10.3368/le.83.4.539](https://doi.org/10.3368/le.83.4.539)
- SFS 1970:994. Jordabalk. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/jordabalk-1970994_sfs-1970-994/
- Skogsstyrelsen.(u.å). Statistik om jämställdhet i skogen. Hämtad den 9 maj 2024 från <https://www.skogsstyrelsen.se/statistik/statistik-efter-amne/jamstallldhet-i-skogen/#:~:text=Totalt%20fanns%20n%C3%A4rmare%2030%20000,48%20000%20fler%20%C3%A4n%202023.>
- Statistiska centralbyrån.(2023, 1 juni). Marken i Sverige. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/miljo/marken-i-sverige/#:~:text=Sveriges%20landyta%20%C3%A4r%2041%20000,glaci%C3%A4rer%20st%C3%A5r%20f%C3%B6r%2022%20procent.>
- Vaninio, A., Paloneimi, R. & Hujala, T.(2018). How are forest owners' objectives and social networks related to successful conservation?. *Journal of Rural Studies*, 62, 21-28. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2018.06.009>
- Van Ryckeghem, D. M. L., & Crombez, G.(2022). 8.05 - Assessment and Measurement in Health Psychology. *Comprehensive Clinical Psychology (Second Edition)*, 8, 85-94. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-818697-8.00193-X>
- Wickham, H., Cetinkaya-Rundel, M., & Grolemund, G.(2023). *R for Data Science: Import, Tidy, Transform, Visualize, and Model Data (2nd ed)*. O'Reilly Media.
- Widman, U.(2015). Shared responsibility for forest protection?. *Forest Policy and Economics*, 50, 220-227. <https://doi.org/10.1016/j.forpol.2014.10.003>.
- Widman, U.(2016). Exploring the role of public-private partnerships in forest protection. *Sustainability*, 8(5), 496. <https://doi.org/10.3390/su8050496>
- Widman, U., & Bjärstig, T.(2017). Protecting forests' social values through partnerships. *Scandinavian Journal of Forest Research*, 32(7), 633-644. [10.1080/02827581.2017.1342860](https://doi.org/10.1080/02827581.2017.1342860)

Appendix

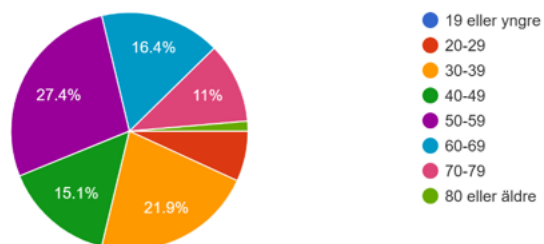
1. Vilket kön identifierar du dig som?

73 responses

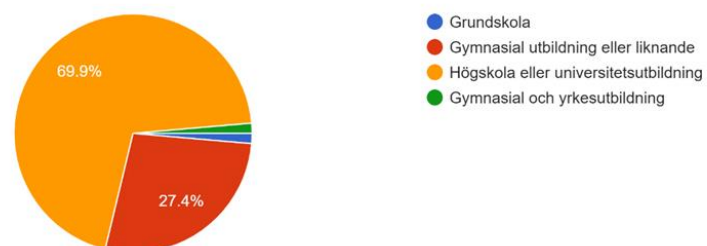
2. Vilken åldersgrupp tillhör du?

73 responses

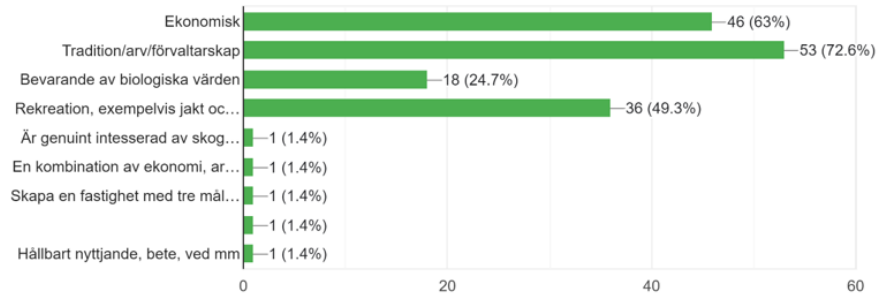
3. Vilken är den högsta utbildningen du har genomfört?

73 responses

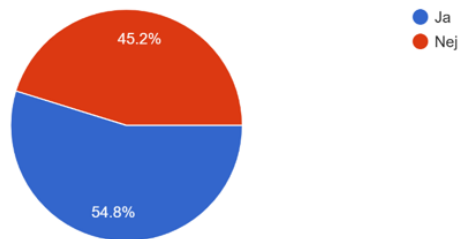
6. Vad är det primära syftet med skogen?

73 responses

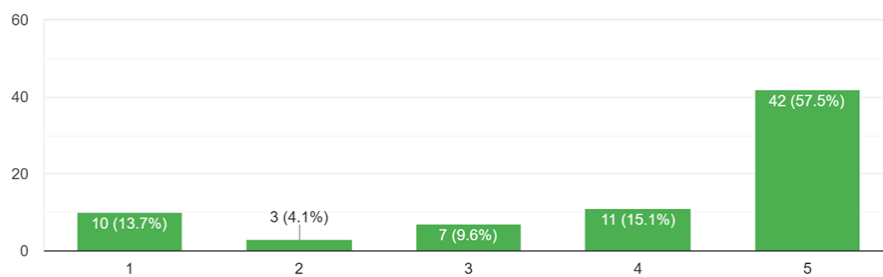
7. Är du medlem i en skogsägarförening?

73 responses

8. I vilken utsträckning upplevde du att brist på ekonomisk kompensation påverkade ditt beslut att inte ingå i naturvårdsavtalet?

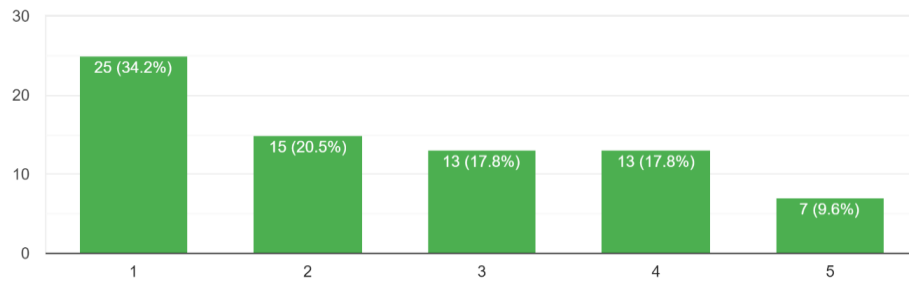
73 responses

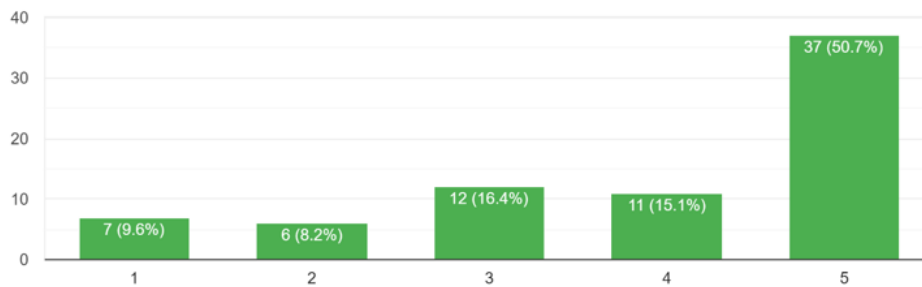
9. Hur mycket påverkade bristen på information och förståelse om naturvårdsavtalet ditt beslut att inte delta?

73 responses

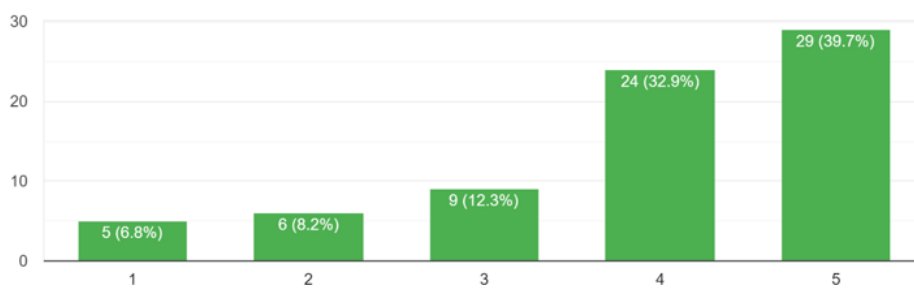
10. Hur mycket påverkade bristen på tillit till de inblandade parter* din beslutsprocess att inte delta i naturvårdsavtalet? *Parter syftar till den myndighet ..., det vill säga Skogsstyrelsen eller Länsstyrelsen.

73 responses

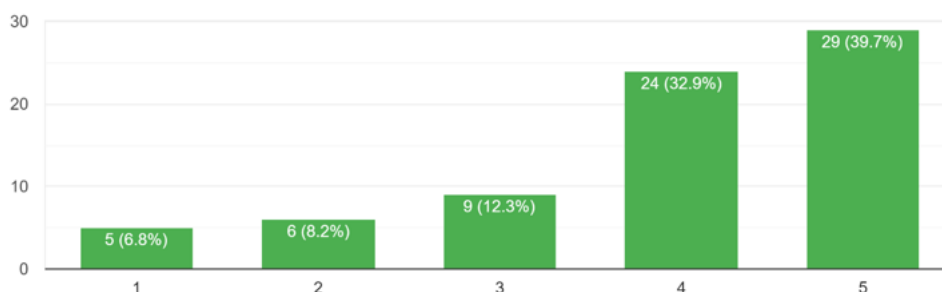
11. I vilken utsträckning upplevde du att avsaknad av inflytande över beslutsprocessen påverkade ditt beslut att inte delta?

73 responses

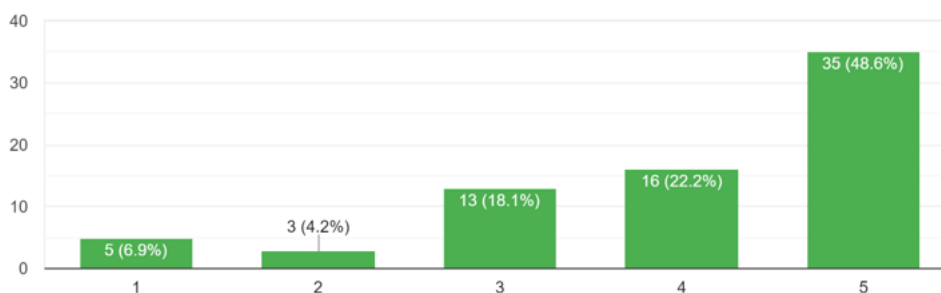
11. I vilken utsträckning upplevde du att avsaknad av inflytande över beslutsprocessen påverkade ditt beslut att inte delta?

73 responses

12. I vilken utsträckning upplevde du att avsaknad av inflytande över villkoren påverkade ditt beslut att inte delta?

72 responses

13. Vad hade kunnat förändras för att öka din benägenhet att delta i ett naturvårdsavtal?

73 responses

